

REAL ACADEMIA DE DOCTORS

"Son nou de flors els rams li renc"

Discurs d'ingrés de l'acadèmic numerari electe

Excm. Sr. Jaume Vallcorba Plana

Doctor en Filosofia i Lletres (Secció Filologia Hispànica)

A l'acte de la seva recepció, 22 de novembre de 2005, i

discurs de contestació de l'acadèmic de número

Excm. Sr. José Enrique Ruiz-Domènec

Doctor en Filosofia i Lletres (Secció Història)

Barcelona

2005

Dr. Jaume Vallcorba Plana

"Son nou de flors els rams li renc"

REAL ACADEMIA DE DOCTORS

-Publicacions-

Excm. Sr. Degà President,
Excma. Sra. Ministra,
Excms. Srs. acadèmics,
Senyores. i Senyors,

És un honor per a mi ingressar avui com a membre numerari a la Reial Acadèmia de Doctors. Les meves primeres paraules han de ser, doncs, de gratitud i de reconeixement a tan docta institució. Més encara quan no puc entendre aquest ingrés més com a conseqüència de la generositat amical que com a resultat de cap dels escassos mèrits que en mi concorren. Entre aquests pocs mèrits, si fos el cas, una afecció per la lectura que m'ha dut a ocupar-me del paper imprès des de molt diferents àmbits, el de lector tossut, el de professor universitari

de literatura durant trenta anys i el d'editor literari durant vint-i-sis, amb algun excurs cap a l'escriptura. I haver tingut uns mestres, els de la Universitat Autònoma de Barcelona, que em van fer decantar definitivament per les lletres. Tots ells tenen avui un nom, el del professor Martí de Riquer, de qui he après tantes i tantes coses i a qui voldria manifestar avui el meu primer i més profund agraïment. Sense el seu mestratge, avui no seria aquí ni tampoc parlaria de poesia trobadoresca. Perquè, si el gust per la lectura em ve de molt lluny, a ell li dec no haver-lo perdut definitivament en dedicar-m'hi de manera regular. Totes aquestes activitats, seguint l'exemple riquerià, han estat per a mi una font profundíssima de satisfacció i alegria. No he entès mai aquestes afeccions com un treball, en el sentit recte que li dóna l'etimologia, sinó com una porta amable i generosa cap a la comprensió de l'ésser. No crec, doncs, en justícia, haver treballat mai. D'aquí la poca consciència del mèrit. Però, alhora, l'enorme satisfacció de constatar que l'amistat el supleix. A ella i a la seva generositat haig de manifestar avui, per damunt de tot, el meu agraïment. Gràcies,

doncs, a tots els qui ha fet possible, que avui ingressi en tan docta Institució, començant per l'Excel·lentíssim Sr. Degà President. També a l'excel·lent amic José Enrique Ruiz Domènec, que ha tingut la bondat de fer avui el discurs de contestació, i a l'Excel·lentíssima Sra. Ministra d'Educació i Ciència, María Jesús San Segundo, que ha volgut presidir aquest acte. A ells i a tots vostès, moltes gràcies. Muchas gracias.

“Autet e bas entre ls prims fuoills,
son nou de flors els rams li renc,
e no i ten mut bec ni gola
nuills auzels, ans brai'e chanta
cadahus
en son us:
pel joi q'ai d'els e del tems
chant [...]”.

[A dalt i a baix, entre les primeres fulles, les fileres (d'arbres) tenen novament flors a les branques, i cap ocell manté mut el bec ni la gola, sinó que cadascun

crida i canta segons el seu estil. Jo canto per l'alegria que tinc per ells, i pel temps.]

Així comença una cançó d'Arnaut Daniel, un dels més justament famosos compositors trobadorescos. No és cap novetat, en efecte, lligar a la primavera, a l'arribada del nou temps, al renaixement de la naturalesa després de l'aparent mort de l'hivern, a la vitalitat, la forma més acomplerta de la qual sembla ser l'amor. Amor i primavera, amor i arribada del bon temps, amor i naturalesa renovada han estat posats en relació des de sempre, sens dubte des d'abans que ho fessin els trobadors. Per començar, en Virgili, com ja va destacar Ezra Pound. Però potser mai amb tanta insistència, mai amb una relació que de tan estreta sembla indestruïble, com en la cançó trobadoresca, gènere dedicat exclusivament a l'amor. La cançó, que em sigui permesa la insistència, s'inicia gairebé sempre amb un exordi primaveral, en el qual és palesa l'íntima relació que s'estableix entre el rebrotar de la vida després de l'hivern, objectivat en les flors, les fulles i el cant dels ocells. I, a continuació, s'estableix també un

paralelisme amb la cançó que el trobador inicia. Com si la primavera fes aflorar també la cançó, en justa correspondència amb el cant renovat de la naturalesa.

Tothom accepta avui que l'aparició dels trobadors va significar l'organització d'un imaginari poètic d'enorme rendiment en la poesia lírica europea, imaginari que, en més d'un aspecte, s'arriba a fer perceptible amb tota claredat a la lírica dels nostres dies. Ja no es tracta que poetes immediatament posteriors en el temps, com Dante o Petrarca, afirmen la seva admiració pels trobadors, entre els quals destaca Arnaut Daniel, o que el respecte de Dante per la força de la poesia trobadoresca el dugués a escriure'n tot un tractat o a respectar la llengua d'Arnaut Daniel quan el troba al Purgatori, trencant així la unitat lingüística de la seva *Commedia*. Ja no es tracta, dic, de poder-ne percebre la influència en poetes immediatament posteriors en el temps, sinó d'adonar-nos com, en el món contemporani, en noms de molt diversa rellevància, també s'han fet presents en l'origen del seu impuls poètic: Joan Brossa i la seva col·lecció llarguíssima de sextines ho fa evident sense gaire esforç. Una mica

menys visible, però tanmateix perfectament detectable, és la seva presència en algun poema de Jaime Gil de Biedma, en els quals el gènere alba, amb els elements específics de què van dotar-lo els trobadors, s'hi descobreix tènueament velat per la contemporaneïtat urbana barcelonina. O en Ezra Pound, que, a més, els va tractar en detall. Perquè, finalment, la gran vitalitat de la poesia trobadoresca es fa perceptible en la saba amb què és capaç d'alimentar tota una tradició lírica més enllà de les circumstàncies en les quals va néixer i que la van fer possible. Tan intensa, tan real, tan vivificadora és la seva íntima presència.

Després de la influència abassegadora de l'avantguarda se'ns fa difícil donar la importància justa a la cura per la forma que aquells poetes van mostrar, en col·locar-la com a pedra angular del seu quefer poètic. La capacitat artesana que vindica la formalització travada de l'experiència poètica es constitueix en pedra de fonament d'aquesta mateixa experiència. Poetes de molt diversa condició, preocupats per la moralització, com Marcabru, o per la construcció de complicats artefactes amb jocs lingüístics

i formals, com Arnaut Daniel, insisteixen en la capacitat de construcció perfecta que els distingeix, amb un orgull que allunya tota temptació de creure-la una simple convenció. Vegem, per exemple, el que proclama Marcabru en un poema notablement elaborat, un poema que, per cert, està confegit en versos decasil làbics cesurats i amb rima interna:

“Aujats de chan, com enans’e meillura
e Marcabrus, segon s’entensa pura,
sap la razon e l vers lassar e faire
si que autr’om no l’en pot un mot traire”.

[Sentiu el cant, com avança i millora, i com Marcabru, pel seu recte enteniment, sap enllaçar sentit i forma de tal manera, que ningú no li’n podrà treure ni una sola paraula.]

En aquests versos, el poeta està posant en íntima relació el tema del poema i la seva forma, l’artifici formal i el seu sentit íntim, com si l’un no pogués existir sense l’altre, o el seu veritable sentit es fes solament

visible en l'economia i densitat del seu entramat formal (la melodia, per començar, el "chan", del que nosaltres ens hem privat). I quan Arnaut Daniel posa èmfasi en la seva perícia, ho fa amb una terminologia extreta del món de la fusteria o de la ferreria – extrem que sorprèn l'home contemporani, massa acostumat a sentir parlar de "geni" –, amb la qual cosa subratlla les habilitats d'un ofici après i assumit. I, per a aquella mentalitat contemporània de què parlàvem fa un instant, no pot deixar de sorprendre que Daniel insisteixi en que la "veritat" del poema i les seves paraules deriven directament de la precisió de l'artesà que les ha reunides. Diu:

"Ab gai so cuindet e leri
fas mots e capus e doli,
que seran verai e sert
quant n'aurai passat la lima"

[Amb alegre so, graciós i d'alegria, faig paraules i les riboto i les desbato, i seran veritables i certes quan hi hauré passat la llima.]

Poques vegades podríem trobar una afirmació més modesta per al geni i l'abús del concepte de "sinceritat": la veritat no arriba al poema com una correspondència precisa amb l'exterior, sinó que es basteix a partir de la seva coherència formal, de la manera com les paraules han estat, primerament, adaptades a l'alegria, per més tard ser ribotades i desbastades, és a dir, ajustades. En l'artifici, en la qualitat de l'art viscut des de l'alegria, hi ha la seva veritat. Una veritat artística. Una veritat autònoma.

En el poema que acabem de veure, tanmateix, he deixat de banda una continuació que ens haurà de semblar, avui, de primera importància. La capacitat del poeta per "desbastar" i "ribotar" no és fruit de cap aprenentatge, sinó que li arriba, diríem gairebé "graciosament", com una conseqüència inevitable de l'amor. Escoltem-lo: després d'afirmar que "seran verai e sert / quan n'aurai passat la lima", continua:

"qu'Amors marves plan'e daura
mon chantar que de lieis mueu
cui pretz manten e governa".

[Perquè Amor aplanava i daura el meu cantar tot d'una, perquè d'ella procedeix (és a dir, de l'Amor, que és femení en provençal), que és qui manté i governa el mèrit.]

La confusió en el gènere gramatical estableix una curiosa i productiva ambigüïtat (aprofitada per Petrarca, alumne avantatjat d'Arnaut Daniel) entre l'amor i la dona objecte d'aquest amor. Però a nosaltres, d'entrada, no ens ha de confondre: és Amor (així, en majúscula) qui produeix uns efectes extraordinaris en el poeta. Per començar, la capacitat de descobrir-se poeta, per tal com pot compondre el poema en el qual parla precisament dels efectes que aquest Amor suscita.

La insistència en Amor com a motor íntim del cant, com a punt de partida i organitzador del poema, és general en el món trobadoresc. La cançó, aquell poema que sempre parla d'amor i que es objectivació de la forma perfecta de cortesia, solament és possible perquè aquell mateix amor s'ha ensenyorit del poeta i el governa en tot. Bernat de Ventadorn, un altre dels grans, amb una tan forta tendència a l'espiritualització que gairebé

podria ser pres com el més gran punt de referència dels estilnovistes, afirma amb gran convicció en una cançó famosa:

“Chantars no pot gaire valer,
si d’ins dal cor no mou lo chans;
ni chans no pot dal cor mover
si no i es fin’amors coraus.
Per so es mos cantars cabaus
qu’en joi d’amor ai et enten
la boch’e ls olhs e l cor e l sen”.

[El cant no pot valdre gaire si no s’inicia en el cor, ni el cant no es pot iniciar en el cor si no hi ha amor fidel i cordial. Per això (naturalment, perquè al cor del trobador s’hi troba Amor), per això el meu cantar és cabal, perquè en l’alegria de l’amor hi tinc i hi dedico la boca, els ulls, el cor i el seny].

O encara:

“Non es meravelha s’eu chan
melhs de nul autre chantador,
que plus me tra ï cors vas amor
e melhs siu faihz a so coman.
Cor e cors el saber e sen
e fors’e poder i ai mes; si m tira
vas amor lo fres
que vas outra part no m aten”.

[No cal meravellar-se si canto millor que qualsevol altre cantor, perquè el cor m’arrossega més cap a amor, i estic més ben fet als seu comandament. Hi he posat el cor i el cos, saviesa i judici, força i poder: de tal manera el fre en fa anar cap a l’amor, que no m’ocupo de res més].

L’amor, a la base mateixa de la gran novetat de la poesia trobadoresca, se’ns apareix amarat de virtuts i efectes de nova planta que s’afegeixen sense dificultat als heretats de la tradició poètica. Hi ha, en efecte,

torbament, tremolors, timidesa i insomni. Hi trobem els mateixos símptomes que la tradició lírica eròtica ha anat fixant amb el pas dels segles. Veurem manifestar-s'hi la mateixa mudesa que ataca Safo de Lesbos o un insomni idèntic al que domina la infeliç fenícia virgiliana, que, en termes literaris, tant de rendiment hauran de donar, per posar solament un exemple, des de Sèneca fins a Racine (i qui m'escolta ja sap que estic pensant en Fedra). En els trobadors podrem detectar-hi les mateixes tremolors i les mateixes incerteses. Però la poesia trobadoresca eròtica va molt més enllà, quan imagina, organitza i articula un teixit de relacions del tot nou, que dota a aquesta poesia d'una de les seves més grans singularitats i perdurables rendiments. Global totalitzador, sustentador i organitzador de la humanitat en tensió cap a l'acompliment total de la seva realitat més íntima, individual i social. Gaston Paris, el 1883, el va qualificar amb l'afortunat neologisme d'"amor cortès", volent així veure'l com a propi de la cort o de les estructures feudals. I, en efecte, com tothom ja sap avui, la "fin'amors" — que és com els trobadors van voler qualificar-lo — es va servir de la

realitat i del llenguatge jurídic feudal per donar forma a una relació particular entre un home i una dona del seu món. S'objectivava en la translació de les formes del món de la realitat vassallesca, al de les relacions amoroses. I així veiem com l'amor manifestat per un aspirant infinitament menor en mèrits per una dama desproporcionadament superior en qualitats, cim indiscutible de tota virtut i bellesa, adopta les formes jurídiques pròpies de la relació militar, tendint a una nova forma en les relacions eròtiques. Una relació que copia el ritual de les veritables cerimònies de vassallatge, per la qual el poeta s'institueix lliurement vassall d'una dona a la qual promet servir per sempre com a tal, convertint-la d'aquesta manera en la seva senyora feudal, en la seva dama. Tot això, com dic, és prou sabut, i ha estat tractat i definit amb tanta precisió i de manera tan exhaustiva que crec que em puc sentir avui excusat d'haver-ho d'intentar. Però, en qualsevol cas i per descomptat, es tracta d'una suplantació de tota realitat externa, per tal com ningú, en la seva vida quotidiana, no va adquirir tal condició. Alguns reis i grans senyors feudals van declarar-se vassalls de dones

sense que ningú hagués de creure en la veritat jurídica de tal afirmació. Que va ser acceptada, si més no aparentment, sense problema. Tan sols el comte de Peitieu, sorneguer i atrabiliari, i que tanmateix va compondre les seves cançons quan la novetat estava tot just a les beceroles, sembla que en va prendre una certa distància per via irònica, però la veritat és que, en el gènere cançó, aquesta convenció va prendre una carta de naturalesa tal que avui sembla un element indestriable del propi gènere. Cançó trobadoresca i vassallatge d'amor acaben constituint una unitat sense esquerdes. I no sembla que, fora de Guilhem d'Aquitània, com dic, ningú se'n sentís especialment sorprès. I, tanmateix, no deixa de ser prou singular. No per la distància infinita de mèrit que lliga l'enamorat a l'enamorada, al cap i a la fi hiperbolització de les virtuts que de sempre han estat atribuïdes a l'ésser objecte de desig ("Em sembla un déu aquest a qui tu s'acosta", afirma en un poema una Safo enamorada). Des de temps immemorials ha estat habitual ornar la persona anhelada d'un bon nombre de qualitats superiors, que la individualitzen i la singularitzen respecte del comú

dels mortals. Però si ara aquestes qualitats es catapulten fins a un tal grau d'elevació que la distància que separa l'anhelant de l'anelada acaba convertint-se en una barrera insuperable, d'entrada, això hauria de sorprendre el qui pensa que, fet i fet, el que s'acostuma a perseguir en la lírica amorosa és l'objectivació del desig del qual el poema n'és un anhel formalitzat. Perquè, en efecte, es diria que per als trobadors la qüestió ja no és tractar més o menys hiperbòlicament unes virtuts, sinó establir, per via de la distància, una desigualtat qualitativa tal que acabi impeding qualsevol possible intercanvi eròtic: tan distanciats són els mèrits de l'un i de l'altra, tan lluny són l'un de l'altra. I aquest encimbellament del mèrit, aquestes virtuts infinites es troben sempre, com les línies paral·leles, en un punt, que és el de la identitat en la perfecció. No podia ser d'altra manera en una societat que abomina el relativisme. I és així que es fa curiós observar com el mèrit atorgat a la dona, tant en el terreny de la bellesa física com en el de les seves qualitats morals, acaba produint—era inevitable—una igualtat estructural entre totes elles, de manera que semblen una de sola en

tots els poemes trobadorescos. En ser-nos descrites, reconeixem en els detalls tots els trets que els jocs escolars de la retòrica de la decadència, ja desproveïda d'utilitat forense—i penso ara en Hermògenes—, volia en les dones. S'hi descobreixen els trets físics i morals emprats a la *descriptio puellae*, tan intrínseca com *superficialis*, propis d'aquella retòrica, que acaba configurant l'estàndard de bellesa que ha arribat fins avui (si deixem de banda la morenor de la pell). Pel que fa a l'intrínseca, no discutirem les qualitats morals de ningú, que podem donar-les per sobreenteses. Però de la mateixa manera que no podem pensar que tots els poetes acabessin essent vassalls de les dones a les quals cantaven, tampoc podem creure que totes les dones meridionals fossin, com dicten els cànons, rosses, esveltes, etcètera. Si volguéssim fer un retrat de les dames cantades a les cançons, ens en sortiria un de sol, arquetípic, sense possibilitat de matisos. Bertran de Born, en un poema magnífic, ho explicita dient que, per trobar una dona que pogués substituir la que se li escapoleix, caldria ser una espècie de Doctor Frankenstein capaç d'unir en una sola dona aspectes

diversos de totes les altres que l'envoltaven. És un joc social, sens dubte. Però no es tracta, em sembla, solament d'un joc en el que la convenció, reconeguda per tothom, suplanti civilitzadament la realitat; diria més aviat que acaba esdevenint una singular coartada, per la qual, com dic, la dona cantada surt definitivament de l'abast del trobador que l'anheia, podent mantenir així sense disminució la tensió essencial en què aquesta poesia se sustenta. Tensió, aquesta, que no és altra que la força d'atracció irresistible de l'enamorat cap a l'enamorada, tan punyent que configura tota la seva existència. Molta poesia eròtica l'ha tractada, aquesta tensió, per bé que ara, com veurem més endavant, acabi assolint límits desconeguts fins aleshores. Ho fa, a més, sabent des de l'inici que mai no veurà satisfets els seus desigs, que no seran sinó vanes esperances. Però, fins i tot sabent això, el poeta es decideix a lligar-se sense restriccions i per sempre a aquella dona situada a una distància insalvable. I, per tal d'evitar tota possible sortida d'aquest cercle viciós, el dota de les qualitats dels contractes de vassallatge: el poeta estableix amb la

dama (que curiosament es manté sempre en silenci i immobilitat) un conjunt de pactes juramentats dels quals no pot deslligar-se. (Tret que no vulgui el blasme i la desaparició civil per sempre, és clar.) Aquest és el cas que planteja Bernat de Ventadorn en la seva cançó més famosa, la de l'alosa. Trencar el pacte significa el silenci, la mort civil, l'exili. No hi podrà haver cap més cançó, i el poeta, en allunyar-se de la dama, estarà condemnat al silenci. Ho diu ben clar:

“Per mort li respon,
e vai m'en, pus ilh no m rete,
chaitius, en issilh, no sai on”.

[Li responc com a mort, i me'n vaig, ja que no em reté (i aquí hi ha un terme vassallesc: la dama no el vol com a vassall), desgraciat, a l'exili, no sé on].

I segueix adreçant-se al seu joglar Tristany:

“Tristans, ges no n auretz de me,
qu’eu m’en vau, chaitius, no sai on.
De cantar me gic e m recre,
e de joi e d’amor m’escon”.

[Tristany, no tindreu res de mi, perquè me’n vaig, desgraciat, no sé on. Renuncio a cantar i desisteixo (aquí torna a sortir un terme amb significació cavalleresca, recre, diu, “desisteixo”, en el sentit de no ser més un feudal com cal), i m’excuso de l’alegria i de l’amor].

No hi ha escapatòria. Ni tan sols es planteja la possibilitat de buscar una altra dama a qui servir. Solament n’hi ha una, de dama, i renunciar a servir-la ha de significar la mort. Aquest és un dels grans rendiments de l’estructura feudal aplicada a la poesia amorosa: que la dona prengui en els poemes el terme civil de “domna”, o senyora. Aquest serà el tracte que rebrà sense excepció en la poesia trobadoresca. En

aquesta entorn, tan sols en l'albada la dona no és qualificada de senyora i rep el nom més proper d'"amiga". Era inevitable. En aquest gènere poètic – un gènere, d'altra banda, d'abast universal, i que els trobadors van adaptar sense canvis substantius – la relació entre els amants ha de ser obligatòriament corresposta i perfectament objectivada, i això per tal com el gènere parteix de la queixa per l'arribada del dia i la separació que aquesta arribada imposa a uns amants irregulars. Un amor acomplert, doncs.

Perquè, en efecte, sembla que la mena de relació que el gènere cançó adopta és aquella que, sense renunciar al desig, tendeixi a evitar-ne la realització a qualsevol preu. El rendiment, en termes pràctics, és també extraordinari: eliminant la possibilitat del seu acompliment, el desig es manté constantment viu. La satisfacció del desig en produeix la desaparició, ni que sigui per un temps. Aquesta última evidència repugna el pensament trobadoresc, que es vol incessantment tens, constantment alerta. Es diria que haver optat amorosament pel servei d'una dama atorga al poeta una mena de caracter indelebilis, per dir-ho en termes

del dret canònic, una mena d'ordenació que li canviarà la seva substància íntima i que el transformarà en la seva totalitat. "M'ha fet ric del no res", repetiran els trobadors en una mena d'acord coral. És del tot lògic que, en aquesta estructura, calgui esperar una dona que, convertida en dama, es mostri alterosa i sense mercè (tipologia que sembla substantivament constitutiva d'aquesta realitat). No deixa de ser un altre impediment, una altra manera d'evitar la remota possibilitat d'un acord sentimental. És cert que es tracta d'una dona casada, i la correspondència a una persona diferent del propi marit crea sempre problemes evidents. El matrimoni amb un tercer ha de ser, certament, un problema. Però no és menys cert que, en l'imaginari creat pels trobadors, el marit acaba essent una persona més aviat risible, digna de menyspreu, les gelosies del qual només fan que despertar trista compassió: algú sense més presència que la de la burla. Així passa en alguns "fabliaux" divertits i picants. El "gilós", que és com s'anomena amb no poca sorna el marit, no és, certament, ningú digne de ser tingut en compte. Ni tan sols el matrimoni en ell mateix, que,

com no podria ser d'una altra manera en aquesta construcció sentimental, exclou per principi tota possibilitat d'amor veritable. És un fet conegut que els matrimonis, fins a època molt recent, s'han sustentat més en la conveniència familiar que en l'amor dels seus integrants. Però també sembla cert que les relacions extraconjugals han viscut de la discreció i del silenci. Els trobadors amagaran el nom de la persona a la que serveixen darrere d'un senhal, una mena de pseudònim darrere del qual s'oculta el nom veritable de la dama a la qual s'adreça el poema. Però em sembla que seria d'una enorme ingenuïtat creure que aquests senyals havien de ser autènticament opacs en unes corts en les quals tothom es coneixia, ni que fos de referència. La presència del "gilós", el matrimoni de la dama: tot sembla més aviat una nova coartada per dificultar la lliure circulació dels afectes entre els amants. Com si per a la seva bona dinàmica, hi insisteixo, fos necessària la impossibilitat total d'objectivar, en termes estrictament humans, l'amor que es canta en els poemes. Com si la impossibilitat (i la consciència d'aquesta impossibilitat) fos finalment part constitutiva

i indestriable del fenomen quan l'elecció haurà estat feta sense constriccions, en una total llibertat. La no objectivació última de l'amor i, tanmateix, la manifestació constant d'un desig insuperable que busca que aquesta objectivació s'acompleixi, sembla ser, com dic, la voluntat íntima inconfessada del trobador, i no pas una sorpresa desagradable. D'aquesta manera, l'anhel cap a la dama pot bategar perpètuament, sense modificació ni disminució, mantenint sempre viva aquella tensió constant de les fibres que suspèn qualsevol altra realitat. I, no obstant, a la impossibilitat de la correspondència li correspon sempre el sofriment. Els trobadors també se'n queixen, d'això. Si fóssim impietosos, hauríem de convenir que la queixa que tots ells expressen és reiterativa, manifestada sense pudor, i finalment teatral. Afirmen en termes generals que tenen el cor tan inflammat per causa de l'amor no correspost que tot degenera en un sofriment increïble: el cor se'ls esquerda, i fa patir el cos d'un tal sobrecalf que emmalalteix. La malaltia que en deriva és tan greu que, si no és tractada amb diligència, haurà de produir inevitablement una carnisseria i la mort consegüent del

malalt. Amor no correspost i malaltia prenen en la poesia trobadoresca una importància de primer ordre, com si fos un altre dels seus pilars de sustentació. Però això no ha d'estranyar en el món vassallesc en què aquesta poesia es mou: el senyor feudal, obligat a socórrer el vassall en cas de perill, no podrà deixar d'atendre el vassall amorós, per via de correspondència també amorosa, en un destret de tal magnitud. La importància de la malaltia és tan gran que fins i tot Ausiàs March, que escriu des del Regne de València del segle xv, i que manifesta voler-se allunyar de l'"estil dels trobadors", per tal com afirma que aquests, per sobrescalf, traspuen veritat, un poeta, doncs, que afirma que vol sustentar la seva poesia en la sinceritat, no pot estar-se de formular una proposició tan xocant com aquesta:

"socorreu-me dins los tèrmens d'una hora,
car mos senyals demostren viure poc".

L'amenaça, no cal dir, no es va complir mai. Ni sabem tampoc de cap trobador que morís per culpa

d'un amor poètic no correspost. Afirmacions d'aquesta mena, tot i flotar en l'ambient, mai no es van objectivar amb tota claredat fins al Werther de Goethe. El dolor per la manca de correspondència manifestat en els poemes, la malaltia que aquest dolor produïa, va ser sempre entès com una formulació retòrica, consubstancial a la mateixa poesia amorosa. Espero poder-ne mostrar més endavant la finalitat. La cosa era tan clara per a tothom que quan, el 1424, un poeta i secretari del rei i del Delfí francès, Alain Chartier, va fer morir literàriament un amant desesperat per manca de correspondència al poema dramàtic "La belle dame sans merci", l'escàndol que aquesta mort va suscitar va fer que uns amics del poeta el desafuessin i que tres dames n'exigissin una justificació, fets, aquests, que van desembocar, tot i les excuses del poeta, en un procés tan seriós que es va fer en una autèntica sala judicial, amb autèntics oficials de justícia, en presència del rei, de la cort i del poble. Aquesta anècdota, per cert, autèntica farsa literària, il·lustra perfectament la imbricació entre literatura i vida, i fins a quin punt la literatura pot ser presa, sense abusiva ingenuïtat, com una part

important i substantiva del món quotidià, una part que ens n'explica la totalitat i li acaba donant sentit. Des d'aquesta perspectiva, no seria just afirmar que la literatura trobadoresca ha tendit a emprar les fórmules del feudalisme solament perquè va viure en un entorn feudal, com si fos el resultat d'alguna mena d'automatisme mecanicista; més aviat sembla que li va ser de gran profit recórrer a les formes del món feudal com a metàfora, cosa que al seu torn va propiciar que el món feudal pogués integrar-la en la seva realitat vital amb naturalitat i sense esforç. Però el món del qual ens parla es projecta molt més enllà dels límits estrictes d'aquella realitat immediata. Va incidir sobre una veritat que la transcendia, permetent-li projectar-se, sense gaire més expedient que una adaptació circumstancial, al nou món burgès italià, i d'aquell món al modern, fent possible aquella línia d'influència de què parlava a l'inici del meu discurs.

A ningú que s'hagi apropiat a l'univers amorós trobadoresc li haurà passat per alt la separació extraordinària que hi ha entre l'experiència eròtica comuna i la manifestada en els seus poemes, amb la

manca de correspondència com a expectativa i la malaltia i el sofriment com a derivats, i que aquells trobadors sofreixen com a lloc recurrent i central en la seva poesia. Malaltia, melancolia, foc abrusador, perill imminent de mort: res no és esquivat. Més encara: semblen buscats, o si més no, inevitables, si es persisteix en un servei amorós que d'entrada sembla estèril, tendint a l'accídia. Però no és, precisament, gens estèril: amb la mateixa recurrència amb què apareix la malaltia, s'insisteix en el millorament personal que aquest amor ha operat en qui el sofreix, amb uns efectes extraordinàriament beneficiosos. Diu Arnaut Daniel que canta

“Per ley qui m’a virat bas d’aut,
don tem morir, si l’afans no m asoma”.

[Per aquella, que m’ha trastocat, i per això en temo morir, si no posa fi als afanys.]

I, després d’afirmar que no voldria ser ni emperador de Roma ni Papa si aquestes dignitats no augmentessin

l'honor de la seva dama, continua amb una amenaça de primera magnitud:

“Per cui m’art lo cors e m rima;
e si ò maltraich no m restaura
ab un baisar anz d’annou
mi auci e si enferna”.

[Per qui em crema el cor i se m’esquerda; i, si no em cura la dolència amb un bes abans d’any nou, em mata a mi i ella es condemna.]

En efecte, la mort per manca de correspondència és una mort desesperada, en pecat mortal, que suposa la condemna eterna del trobador. La dama, impietosa i col·laboradora d’aquesta malaltia, és la culpable directa de la seva condemna. D’aquí, probablement, l’escàndol causat per Alain Chartier en suposar la mort del jove melancòlic per manca de correspondència de la seva dama, i la necessària correcció al tribunal. En el cas que ara ens ocupa, per a més càrrega, haurà desatès les obligacions ineludibles d’un senyor feudal, per tal com

no haurà ajudat, estant en perill cert i extrem, el seu vassall. I el poeta, mentrestant, no es pot alliberar d'una càrrega tan feixuga, per jurament, per fidelitat, per promesa a si mateix, si convé. És un poeta menor de finals del segle xii, Guiraudó lo Ros, qui s'avança a un conegut bolero contemporani quan afirma en un bell decasíl·lab que: "mortz sui si us am, e mortz si m part de vos" [sóc mort si us estimo, i mort si em separo de vós]. Però bé: intentem no desviar-nos. Arnaut Daniel continua afirmant que, a pesar de la malaltia que sofreix, no s'apartarà del ben amar, encara que s'estigui tot sol en un desert, i això per tal com d'això en deriva la seva poesia.

"Ges pel maltraich qu'ieu soferi
de ben amar no m destoli
sitot me ten en desert,
c'aissi n fatz los motz en rima".

[Malgrat el dolor que sofreixo no em separo del ben amar; i encara que em tingui en desert, per ella en faig els mots en rima.]

Ja ens havia dit abans que era l'amor el que feia possible que tingués certes condicions de poeta, però ara ens afirma sense vacil·lació que són el sofriment i la solitud, els que li permeten compondre. I la poesia, ja ho hem vist, és objectivació de les qualitats interiors que, paral·leles a les de la natura a la primavera, es fan visibles en la personalitat del trobador. L'amor és el motor del cant, però ho és en tant que ha estat capaç de fer brotar i d'afinar les qualitats adormides del trobador que ara esclaten com les de la primavera, estimulades pel sol i l'aire prim. L'exordi primaveral sembla, doncs, inexcusable. És així que podrem entendre del tot Bernat de Ventadorn, quan en un poema que hem vist parcialment (aquell en el que afirmava que la cançó havia de sorgir d'un cor enamorat, i que el seu ho estava) afirma:

“Per so es mos chantars cabaus
qu'en joi d'amor ai et enten
la boch'e ls olhs e l cor e l sen”.

[Per això el meu cantar és perfecte, perquè tinc i empro la boca, els ulls, el cor i el seny en el goig d'amor.]

Ens interessa tanmateix la continuació del poema: espera que Déu el privi de no tenir desig d'amor, encara que sap que amb l'amor no ha d'aconseguir res sinó dany, perquè de l'amor en deriva el cor noble, és a dir, si ho traduïm, el cor guarnit amb les virtuts de la noblesa. És l'amor, a més, el qui haurà estat capaç de donar-li les millors armes de l'ofici poètic. I en una altra cançó afirma, seguint un altre tòpic, que és l'enorme qualitat del poeta (conseqüència, no dels seus mèrits, sinó de la virtut vivificadora de l'amor) la que

“Non es meravella s'eu chan
melhs de nul autre chantador,
que plus me tra l cors vas amor
e melhs sui faizh a son coman.
Cor e cors e saber e sen
e fors'e poder i ai mes;
si m tira vas amor lo fres
que vas outra part no m'aten”.

[No és meravella si canto millor que cap altre cantador, perquè el cor m'arrossega més que a d'altres cap a amor, iestic més fet a les seves ordres. Hi he posat cor i cos, saber i seny, i força i poder. De tal manera m'atrau cap a amor el fre que no m'ocupo de res més.]

L'amor, doncs, és una experiència global, no pas un aspecte parcial de la personalitat del poeta, ni tampoc un accident circumstancial. Tot ho domina, sobre tot governa, tot ho configura i conforma al seu model. Ovidi ens ho havia explicat molt bé. I en la poesia trobadoresca, la capacitat de fer bons poemes, tan bons que són millors que els de cap altre trobador, no és sinó la part visible d'una realitat més complexa i més global. L'artesania, l'habilitat tècnica per construir el poema són finalment manifestacions evidents d'una consecució personal rodona, de la que la cançó n'és solament evidència i forma visible. La cançó no és més que la punta de l'iceberg d'una configuració personal, per la qual el poeta mostra la seva sintonia amb les virtuts cortesanes, les del grup, i que ara fan aparició amb tota la seva plenitud per l'afinament que l'amor ha

estat capaç d'exercir en la personalitat del poeta. La cançó ens és presentada gairebé com la conseqüència lògica, i gairebé inevitable, d'aquell millorament personal aconseguït per obra de l'amor que ara es manifesta en el cant, gairebé tan epifànic com la primavera. Com més amunt apunti aquest amor, més importants seran les seves conseqüències.

Perquè la naturalesa també és epifania. L'aparició—no per esperada o cíclica menys esclatantment meravellosa—de la primavera ho és. La cançó s'hi relaciona amb tanta intensitat que acaba mostrant-se com a part constitutiva del seu ésser, com si no hi pogués haver cançó que la pogués ignorar. En termes generals, l'exordi primaveral apareix ja a la primera estrofa, però també pot ser present de manera implícita en tot el poema, o amagat darrere un envà d'imatges reconeixibles a l'auditori. Exordi primaveral, vitalitat primaveral, actualització i esclat de les virtuts amagades semblen ser al nucli de la cançó, donant-li vida, cohesió i sentit. La correspondència, la relació simpàtica entre naturalesa i trobador pren així plena dimensió metafòrica.

Escoltem novament Arnaut Daniel:

“Doutz brais e critz,
lais e cantars e voutas
aug dels auzels q’ en lur latin fant precz
qecs ab sa par, atressi cum nos fam
a las amigas en cui entendem;
e doncas ieu q’ en la gensor entendi
dei far chansson sobre totz de bell’obra
que no i aia mot fals ni rima estrampa”.

[Sento un refilar dolç, crits, cantars, modulacions i refiledisses que pregunen en llur llatí (és a dir, en la seva llengua), cadascú a la seva parella, així com fem nosaltres a les amigues de qui estem enamorats; i com que joestic enamorat de la més gentil, haig de fer, per damunt de tots, una cançó tan ben construïda que no hi hagi cap mot fals ni cap rima estrampa (és a dir, cap rima també falsa).]

Com que anhele la més perfecta de les dones, jo i la meva obra haurem d’adequar-nos-hi en perfecció. És

per aquest motiu que la cançó mostra una forma superior de cortesia, objectivació literària de les virtuts adquirides amb esforç per aquell que l'ha composta, i sense les quals el poeta viuria en la fredor i l'esterilitat pròpies de l'hivern. Si s'aconsegueix fer actuals en el poeta aquelles virtuts amagades, existents fins llavors solament en potència, el canvi operat en ell es projecta també, i amb gran eficàcia, sobre un exterior hostil. Tan gran és la seva força transformadora. En un bellíssim poema, Bernat de Ventadorn diu:

“Tant ai mo cor ple de joya,
tot me desnatura.
Flor blancha, vermelh'e groya
me par la frejura,
c'ab lo ven et ab la ploya
me creis l'aventura,
per que mos pretz mont'e poya
e mos chans melhura.
Tan ai al cor d'amor,
de joi e de doussor,
per que l gels me sembla flor
e la neus verdura”.

[Tinc el cor tan ple d'alegria que m'ho desnatura—és a dir, transfigura—: el fred em sembla una flor blanca, vermella i groga, perquè amb el vent fred i amb la pluja em creix la ventura, per la qual cosa el meu pretz—és a dir, el meu mèrit—augmenta, i el meu cant millora. Tinc tant d'amor al cor, de joi—és a dir, d'alegria—i de dolçor, que el gel em sembla flor, i la neu verdura.]

Bernat de Ventadorn no s'enganya: sap perfectament que l'hivern—és a dir, l'absència de virtuts—té una presència activa, però també sap que, gràcies als efectes dinàmics de l'amor, pot transformar un entorn hostil en una realitat amable i molt menys agressiva.

“Anar posc ses vestidura,
nutz en ma chamiza,
car fin'amors m'asegura
de la freja biza”.

[Puc anar sense vestit, nu amb la meva camisa, perquè l'amor fidel em protegeix de l'aire fred.]

La "fin'amors", aquesta forma especial d'amor que ha produït millora en el trobador també modifica l'entorn i el fa millor. Els seus efectes no es fan notar solament en qui el viu directament, sinó també en l'entorn en el qual es mou, en una molt especial forma de concentricitat i projecció. D'aquí la similitud de fons en la manera de presentar-ne els efectes en els trobadors, similitud que fa que, per a alguns lectors poc avesats, tota la poesia amorosa trobadoresca sembli feta per una mateixa persona amb unes obsessions recurrents. I tanmateix els trobadors han repetit amb insistència que la "fin'amors" no té res a veure amb l'amor tal i com era conegut generalment, sinó que es tractava d'una mena singular d'amor que es distingeix substantivament del primer. Aquest nou amor, aquesta forma especial d'amor, no coneix els alts i baixos habituals en tota relació humana, i no depèn de res que no sigui d'ell mateix i del seu avançar:

“Amor blasmen per no saber,
fola gens; mais leis no n es dans,
c’amors no n pot ges dechazer,
si non es amors comunaus. Aisso non es amors”

[Els folls blasmen per ignorància l’Amor, però a ell no li fan cap mal, perquè l’amor no pot decaure si no és que es tracta de l’amor comú. I això no és amor.]

És per això que no espera tot allò que espera l’amor dels comuns. Ni beneficis externs, ni gratificacions. Perquè és solament des de la solitud tensa, esperonada per obra de l’amor cap a aquelles virtuts superiors encarnades i representades per la dama, que serà possible adquirir “pretz”, al cap i a la fi el millor i més preuat dels beneficis.

Pretz. Paraula màgica! Literalment vol dir “preu”, i engloba tot aquell conjunt de valors propis de la societat cavalleresca, entre els quals destaquen, com a joies del mèrit, la virtut, la generositat i l’ardidesa. Solament des del risc que la joventut pot assumir sembla possible l’esforç de perfeccionament que duu al

“pretz” buscat, fent menys estranya l’apologia constant d’aquesta joventut contra la convencional dels coneixements que l’experiència de l’edat atorga. Joventut i amor; amor i cançó, pretz i cançó semblen íntimament lligats. L’amor propicia el pretz, i aquest, al seu torn, floreix en forma de cançó. Bernat Martí, un trobador del qual sabem més aviat poca cosa, en un poema extremadament interessant al nostre propòsit per tal com sembla diferenciar i així conciliar les dues menes d’amor possibles, l’amor al marit (aquell amor comú) i l’amor fidel de l’amant cortès—qui sap si precisament perquè hi veu dues realitats perfectament diferenciades—, afirma amb una imatge extraordinàriament bella, en acabar-lo:

“C’aisi vauc entrebescant
los motz e l so afinant:
lengu’entrebescada
es en la baizada”.

[Vaig entrelaçant les paraules i afinant la música,
com les llengües s’entrellacen en la besada.]

En efecte, el pretz és conseqüència dels efectes de l'amor, i la cançó la seva forma compartida. La imatge de les paraules entrelaçades i amb la música que les acompanya, en paral·lel amb les llengües en el petó dels amants, és una bella manera de posar èmfasi en la delicada estructura del poema pròpia de la poesia trobadoresca. El recompte de síl·labes exacte, la subtil distribució dels accents, la rima sempre consonant que juga al final dels versos, però que també fa acte de presència en l'elevat nombre de rimes internes que s'hi poden detectar, no fan sinó posar-ho de manifest. Del més senzill poeta representant del compondre lleuger o "trobar lèu" fins a Arnaut Daniel, el més barroc de tots, tots ells palesen una extraordinària cura en la forma, expressió d'una també extraordinària perícia tècnica. Tots ells se'n vanten. Perquè, finalment, aquella formalització travadíssima de la qual els poetes fan gala no és sinó la part visible que ens permet intuir com a cert el conjunt de qualitats de què deriva, resultat de la singular depuració a què ha estat sotmesa per obra d'amor.

És aquí on m'imagino que aflora amb tota precisió la realitat i l'íntima veritat de l'amor cortès, fent inútil qualsevol disquisició sobre la "sinceritat" o "insinceritat" de les formulacions poètiques contingudes a les cançons. Sens dubte, la recerca de punts de contacte entre la vida privada de cap trobador, la visible en la quotidianitat, i les experiències que a les seves cançons ens són explicades, ens trobarem amb problemes. Els mateixos que es van trobar els anònims redactors de les "vidas" i les "razos", els textos en prosa redactats pels primers compiladors de la poesia trobadoresca, entre els segles xiii i xiv, i en els quals se'ns expliquen els perfils biogràfics i els suposats motius pels quals van escriure les seves cançons. Els textos són autèntiques creacions literàries, desproveïdes, com més qualitat literària tenen, del que semblaria la més mínima vinculació amb la realitat, i això per tal com els van resoldre, en un bon nombre de casos, a força d'inventiva. Tant se val a qui cantin, perquè els processos narrats en les cançons són, en última instància, solitaris. I l'experiència, individual. Tan sols se socialitzen en el text, manifestació objectiva

de l'èxit d'aquelles experiències. Potser ja és hora d'arribar on em sembla que haurem d'acabar confluint, que és demanar-nos si, finalment, d'allò que els poemes parlen no és sinó de la formació d'una personalitat. Formació, o formalització que, essent per principi solitària i única, acabarà convergint amb les dels companys del trobador. Les virtuts adquirides són compartides, i l'actitud bàsicament concèntrica—l'excentricitat no hi pot tenir el més mínim rol—però el procés és essencialment solitari. Donar forma a allò informe, fer sorgir les qualitats amagades per un hivern improductiu en la força i l'esplendor d'una primavera amb la qual concorda sense contrast, i fer-ho per la imantació que la perfecció absoluta d'una dama ha operat en el seu desig, és una forma extraordinàriament poètica i eficaç d'objectivar l'esforç enorme que significa la construcció pròpia, del dolor de vèncer els llasts en una elevació constant i sense treva cap a una dama a la qual es tendeix i a la qual no s'arribarà mai. Fer-ho, a més, des de la llibertat, des de la tria voluntària i sense constriccions, però comprometre-s'hi de per vida, per feixuc que sigui el sofriment que

aquesta relació imposi, configura un aspecte metafòric de la formació que mostra amb gran rendiment una veritat que cap altra traducció de fets quotidians no podria igualar. Steiner va observar amb justícia com els reis de Shakespeare eren els veritables, i no els històrics. Les experiències cantades pels trobadors són també més veritables que qualsevol de les històriques: n'és prova fefaent (els trobadors hi insisteixen fins a la saturació) la cançó que mostra la perfecció obtinguda per l'esforç. Si construir-se és donar-se forma, articular formalment una personalitat, la perfecció formal dels poemes trobadorescos és metàfora d'aquesta construcció. Cap veritat no podria ser més profunda. Per això, quan les vidas i les razos diuen "Et enamoret se d'una domna", senyora de tal, d'aquí o d'allà, i va succeir això o allò, tot plegat no acaba essent sinó el fruit una refinada convenció literària, en la que tothom veurà formes d'educació. Una educació que probablement obligava a que el poeta en qüestió, en una cort determinada, no hagués d'aplicar polidament a la senyora del lloc les virtuts que adornen, en la cançó, l'objecte dels anhels del qui la composita. L'atribució a una dona real de les

virtuts ideals que adornen la dama de la poesia no elimina allò que veritablement compta en aquesta poesia: la seva capacitat per objectivar, en termes poètics i civilitzats, un procés costosíssim de millorament personal per fer aflorar les virtuts que han de construir un col·lectiu. La traducció a la vida quotidiana educada de molta de la formalització que aquesta poesia va posar en circulació, des del besamans a una determinada retòrica, no fa sinó reforçar el valor últim de la seva experiència. I alliberar-se'n en una modernitat que vol traduir solament experiències autènticament personals, com fa Ausiàs March, obliga a desmuntar la complexa arquitectura d'una convenció, i arribar al final d'un camí literari que ja ningú no podrà continuar. Aquest deu ser el preu de voler passar d'allò abstracte a allò concret. D'altres poetes han volgut insistir en la sinceritat dels seus sentiments eròtics, en la seva experiència única i no compartida. És molt significatiu que, quan Shakespeare es decideix a parlar-nos de la veritat del seu amor per una dona veritable i de la sinceritat d'aquesta relació (una afirmació, tanmateix, també convencional), hagi de fer-ho fugint

de la tòpica literària que l'ha precedit: "My mistress eyes are nothing like the sun", afirma en un bellíssim sonet. La seva amant, en efecte, no podria ser descrita en els termes que ho fan els poemes trobadorescos. No és tan bonica, ni l'adornen cap de les virtuts de perfecció que van enamorar Arnaut Daniel o Bernat de Ventadorn. Però se l'estima, diu. Shakespeare ja no mira amunt en l'amor, sinó que ho fa en horitzontal. Ens sembla que ens parla des d'aquell amor que Ventadorn anomenava "comunaus". Perquè el descrit pels trobadors és més exigent. Tot creixement és sempre dolorós, i aquell esforç per ascendir que ha pres forma metafòrica eròtica en el desig per una dona—poques forces hi ha al món de més potents i misterioses—que, de tan lluny com és, no es pot atènyer mai, i a la qual cal mirar sempre de baix a dalt, és, per força, enorme. Enorme, però, com tot allò que és costós, també enormement gratificant. La solitud, la privació amorosa, l'exaltació del desig inacabable, són difícils i, en efecte (cal donar-li la raó a Ventadorn) poc "generals". Quan a la Itàlia del dos-cents la vida de les ciutats feia fora el món feudal, els poetes que van veure

que l'imaginari creat pels trobadors tenia un alt rendiment no van renunciar a crear dones inabastables cap a les quals havien de tendir per força els "cors gentils": i van convertir les dames feudals en éssers espiritualitzats, inconsútils. En àngels. També inabastables. Guido Guinizelli, en un poema molt famós, ens explica com per virtut de l'amor, un cor gentil queda alliberat de tot allò que és vil i s'omple per ell de virtuts. Cal, naturalment, tenir un cor preparat, disposat a l'amor, gentil. Etcètera. Ja ho sabíem pels trobadors. Però ara, la dona, en lloc de ser convertida en dama, "tenne d'angel sembianza".

"Ché siete angelicata – criatura", insistirà Guido Cavalcanti, l'amic de Dante, i farà que l'aparició de la dona sigui epifania oberta a "Chi è questa che vèn, ch'ogn'om la mira". Dante va voler també descriure els efectes d'aquesta mena d'amor a la Vida Nova, un llibre ple de deutes amb el món trobadoresc. Però va anar encara un pas més enllà. En voler descriure en detall i de forma adjectivada l'esforç d'una ànima en pecat per alliberar-se'n, va dur encara més lluny la dona estimada: la va convertir, per tal com havia ja mort, en

una ànima beata. No conec manera més eficaç de posar distància física entre l'enamorat i l' enamorada. Dante, que sembla que havia oblidat Beatrice precisament perquè havia mort, la recupera com a força d'elevació i de purificació ascensional a la Commedia (Beatrice li retraurà l'oblit i n'hi farà fer penitència al cant xxxi del Purgatori). Sempre l'atreu i sempre li és inabastable. Potser on és més visible és al cant xxxi del Paradís. Dante, ja purificat al Purgatori, ha continuat la seva ascensió. I allà, en un moment precís, creu tenir-la al costat, haver-la abastat. És sant Bernat qui el desenganya. Per allò que avui ens importa, el sant apunta amb el dit cap a l'empiri: és encara més amunt, diu, "nel terzo giro del sommo grado", allà on els seus mèrits la van dur. Sempre serà inabastable per al poeta, molt menor en mèrits i virtut. Però serà precisament per això que el poeta haurà pogut augmentar els seus. Petrarca va triar una direcció menys cristiana, i amb la utilització del mite dafneic, afinant i perfeccionant un joc de paraules suggerit, imagino, per Arnaut Daniel, va iniciar una sàvia convenció de llarga trajectòria. Cap d'elles no hauria estat possible sense el món imaginat

per la cançó trobadoresca. Com va dir una vegada a un altre propòsit Raymond Queneau, “pot ser que la dificultat no sigui un símptoma de superioritat, ni tampoc sigui cap necessitat. Però cal fer un esforç per anar del menys al més. Per poder seguir el vol d’un ocell cal aixecar la mirada. I això fatiga, perquè estem acostumats a baixar-la”.

No m’haurà de fatigar, de ben cert, restar des d’avui a disposició de tota l’Acadèmia per a tot allò que trobi en què li pugui ser d’utilitat. He dit.

DISCURS DE CONTESTACIÓ

PER, L'ACADÈMIC NUMERARI

EXCM. SR. DR. JOSÉ ENRIQUE RUÍZ-DOMÈNEC

Excm. Sr. President,
Excms. Srs. Acadèmics,
Senyores i Senyors,

D'entre la molt i molt abundosa genealogia de *connaisseurs* dels trobadors, Jaume Vallcorba representa un important exemple com a professor, editor, erudit, de vegades poeta, viatger, somiador, bon *gourmet* i excel·lent amic, intèrpret sagaç d'un cercle principesc que compta en el seu sí amb Stendhal, Milà i Fontanals,

Spitzer, Pound, Riquer, Roncaglia, Zumthor, Lacan o Mölk. Vallcorba, lector subtil; Vallcorba, el crític audaç que eixampla el cànon literari i inclou, capeix el concepte de *cansò* trobadoresca, un eixam d'expressions poètiques, no només entre trobadors i partidaris del *dolce stil nuovo*, com Guido Cavalcanti, sinó també entre els moderns poetes Joan Brossa i Jaime Gil de Biedma. Èpoques històriques ben apartades, concepcions del món oposades que, altrament, no obtindrien l'avinentesa de dialogar en l'entranya d'un discurs acadèmic com el que acabem d'escoltar: el que ens ha permès entendre el significat real i pregon d'aquestes belles cançons de l'Edat Mitjana europea.

Hi ha molt de biografia personal en aquest esforç per definir la naturalesa poètica dels trobadors. El doctor Vallcorba, nascut a Tarragona el 1949, va estudiar a Barcelona, batxillerat a La Salle Bonanova, estudis superiors a la Universitat Autònoma, i aviat es va interessar per la cultura catalana contemporània, com ho demostra una excel·lent tesi doctoral sobre Josep Maria Junoy i el cubisme a Barcelona dirigida per Martí de Riquer, que va rebre les màximes

qualificacions. Com a nou doctor va afrontar el desafiament de concursar al cos de professors numeraris de la Universitat, obtenint la plaça el 1984.

Des d'aleshores ha estat un sòlid professor de literatura. És un dels més eminents editors catalans, la tasca del qual ha estat guardonada amb el Premi Nacional a la millor tasca editorial en 2002 i la Medalla d'Or al mèrit cultural atorgada per l'Ajuntament de Barcelona el 2004. Els seus treballs son abundants, sòlids i reputats en els ambients internacionals gràcies al seu do de llengües i a la seva capacitat d'entendre els textos que estudia. I això em porta novament al magnífic discurs que acabem d'escoltar.

La llibertat creativa de Vallcorba és la que fa del seu treball un instrument de comunicació narrativa que s'apropa amb coratge a aquest sentiment que anomenem amor, la *fin' amor*, l'amor cortès que deia Gaston Paris, un tema recurrent en la lírica dels trobadors; i ho sap fer compartint la presència de les infinites i trencadisses aproximacions anteriors a la seva, fins i tot en la cultura barroca. Aconsegueix una proximitat en el límit del que sempre ha estat

transparència, per una banda i, per l'altra, misteri, mitjançant una justa comprensió d'aquesta paradoxa de l'esperit que consisteix en sentir-se lliure i alegre quan hom es capbussa en el poder de l'altra, la dama que és cantada en un poema. Com en la reflexió sobre l'amor de Stendhal, la de Vallcorba no ve preescrita per cap principi transcendent de naturalesa mística, com en el temps de l'avior van proposar Josephin Péladan, Villier de l'Isle-Adam, Jules Bois, Elémir Bourges, Oswald Wirth o Paul Adam. S'aplega als cantors del gai saber que, des de Nietzsche, han fet un viatge al fons de l'ànima, on l'humà és sempre massa humà, i amb aquest sumptuós bagatge intel·lectual s'adreça als textos de Bernat de Ventadorn o Arnaut Daniel, que són, al capdavant, els referents sobre els quals es fixa el diàleg en el sentit ple i veritable de la paraula.

Vallcorba prou invoca les muses en una tradició d'arrel clarament mediterrània, que es vincula al noucentisme català i que ha après de les seves excel·lents edicions de J.V. Foix, el poeta al qui ha dedicat més temps en la seva vida; i troba en aquest viatge, no pas iniciàtic, sinó obertament literari, com si

es tractés d'un Ulisses de la poesia, el *secret* tantes vegades anhelat pels trobadors, gosa reposar-hi el rostre, plàcid i calmós de l'edat, s'abandona al candor de la lectura i es disposa a encalçar l'enigma de la dama sense disfresses, protegit per la literatura, com aconsellava fer Lorenzo Valla, convertint el drama del silenci de la dona en l'ardent desig de la creació poètica.

La crítica literària de Vallcorba es perfila des del primer moment; amb aquesta invocació a Arnaut Daniel, l'exordi dedicat a la primavera és precisament l'esqueixament del sistema literari heretat dels clàssics, tot i que es manté el respecte per Virgili, perquè promet amor i el que acaba donant és misteri, i és des d'aleshores que el text és vist com si fos superior a la realitat. Infinita ruptura que condueix a mirar la dama com un entreteixit de significats, ja es digui Beatriu, Laura, Angèlica, Ofèlia, Dulcinea i, fins i tot—¿per què no?—Seraphita. És aquesta l'actuació del crític sobre el text la que enriqueix infinitament les lectures de les belles cançons trobadoresques i ofereix el valor de la modernitat on d'altres només hi veuen simple alteritat. Com si el text i l'interpret s'ajuntessin en l'espai de

l'amor, de la mateixa manera s'apleguen les inquietuds d'ahir amb les d'avui; i, com es transforma una queixa per la distància de la dama, per l'*amor de lohn* del que parla Jaufré Rudel, així es transforma el text en una invocació de les possibilitats de l'home davant de l'inefable desafiament de la passió.

Però tot i això—com a envejable exercici de *brevitas*—, ha tingut temps per parlar del perill d'aquesta relació, provocada per la ruptura de la correspondència, que és una forma del silenci femení, com sabem després dels treballs de Peter von Moos sobre la cèlebre correspondència entre Abelard i Eloïsa. Vallcorba se cenyeix als efectes negatius de la manca de resposta d'una dama davant dels requeriments d'un jove, un tema que el duu a pensar en la novel·leta d'Alain Chartier *La belle dame sans merci*, després d'evocar les desgràcies del jove Werther, el protagonista de la cèlebre novel·la de Goethe. Vet aquí un viatge a la interioritat de les claus de la conducta amorosa quan és interferida per elements externs; l'amor sembla que és un afer de tres, i que un d'aquests tres és una figura patètica, el gelós dels trobadors, el rei

Marc en la tradició tristaniana que prové de Thomas d'Anglaterra, el vell insensible en la història de Flamenca, l'única novel·la en llengua provençal que ha arribat fins a nosaltres, el maldestre marit de les dilatades novel·lisses romàntiques. És com si l'esforç per delimitar un territori concret de la conducta humana, el de l'amor, acabés qüestionant les regles del joc social imperants i, d'aquesta manera, la lectura dels textos que parlen de tot això se'ns revelessin en la seva completa transcendència. En descobrir, per gràcia de l'exercici de Vallcorba, els motius *cachés* del que semblava un text obvi, perquè és molt conegut, com és el cas de la *Lauzeta* de Bernat de Ventadorn, ens veiem en l'obligació, sens dubte agradosa, de tornar sobre aquest text, llegir-lo de bell nou i realitzar un esforç per comprendre'l d'una manera que fins avui ni tan sols havíem sospitat. El que semblaven simples queixes d'absència es revelen com un enigma de la conducta humana, de vegades infranquejable i, per aquest mateix motiu, ens captiva i ens omple d'emoció. Un *pathos* autènticament masculí, quan les tempestes tot ho anorreen i el desconcert s'apodera de l'home davant

l'empenta d'un *rerum natura*, d'una naturalesa donada i que només la poesia és capaç d'interpretar, sense arribar emperò a la manera de pensar radical de Shelley, Byron o Nerval.

Aquesta anàlisi inclou, igualment, les referències als termes poètics usats en relació amb la dama i que els trobadors extreuen de l'abundant vocabulari de la societat feudal en què desenvolupen la seva obra. És un gest obligat per a qualsevol bon romanista després dels estudis d'Eduard Wechsler; però també és una part essencial del procés d'anàlisi crítica, de l'inevitable encontre amb el valor de la metàfora feudal inscrita en aquestes cançons amoroses; el contacte amb la realitat social d'aquella llunyana època de castells i cavallers defineix la matèria examinada, que és literatura, però alhora també testimoni d'una determinada època que, davant dels tòpics dominants, va permetre l'autèntic *plaisir de vivre*. L'estimulant operació de crítica literària realitzada per Vallcorba sobre uns texts capitals de la literatura europea no és només un homenatge al món dels trobadors, tan estimat per ell com pel seu mestre Riquer; és també una necessitat del seu propi jo, i té, per

tant, un triple propòsit: històric, amorós i literari.

Històricament, Vallcorba uneix en una mateixa apreciació el que el temps i els prejudicis van separar: les poesies dels trobadors Guilhem de Peitieu, Marcabré, Bernat de Ventadorn, Bertran de Born o Arnaut Daniel formen part de la nostra memòria col·lectiva com a europeus. Perquè nosaltres romanem, com ells van romandre, captius de l'enigma de la dama, i aquesta idea travessa els segles, vinculant Arnaut amb Gil de Biedma, que és tant com dir que Bernat de Ventadorn s'entén millor si llegim William Butler Yeats o Thomas Stearns Eliot, o com si per seguir les traces de Bertran de Born ens fixéssim en Walth Whitman o en Georg Trakl.

Amorosament, Vallcorba assumeix la gosadia dels trobadors que parlen en públic i, de manera oberta, del misteri per excel·lència de l'ésser humà, tot reunint en una mateixa reflexió la problemàtica erudita d'aquells que ho van fer abans que ell fa vuit segles, i unes preguntes que sorgeixen de la part corpòria de l'ésser humà. L'origen és en el cos, deia Michel Foucault en interpretar a la seva manera el món com a voluntat i

representació, heretada de Schopenhauer amb la finalitat d'impedir que el desert avanci lentament, a partir d'una forma de confosos discursos sobre la *desposseïó*, que han fet de la literatura un viatge als límits del no-res. No és un fenomen nou, en el seu temps ja va ser combatut per Dante, Petrarca, Ausiàs March, Wyatt, Shakespeare, Góngora, Soto de Rojas, Goethe, García Lorca o Neruda; però cal insistir-hi, perquè en aquest combat està en joc l'alliberament de l'amor, de les seves presons més sòrdides, l'erotisme, el misticisme i la pornografia.

I, literàriament, aquest discurs del doctor Vallcorba és modèlic alhora que transgressor. La lectura d'aquests textos europeus no demana altra cosa que ser coneguts; hauria de formar part del bagatge cultural de la nostra joventut, i seria un error d'incalculables conseqüències negatives que es perdessin en quedar sota la submissió d'un cànon impostat, fraudulent, on obres gairebé sense cap valor literari ni significació històrica s'imposessin a la lectura dels joves, només pel fet de ser exòtiques. Després de sentir aquest discurs, he experimentat una premonició digna dels aedes grecs:

la lectura que es proposa de la *cansò* trobadoresca encara forma part del nostre sistema d'ensenyament— fins fa ben poc, el doctor Vallcorba mateix l'exercia en persona—, però, ¿fins quan? ¿Serà substituïda aquesta modèlica manera d'abordar la literatura per enunciats esotèrics en els que el text és el de menys?

El discurs del doctor Vallcorba constitueix una decidida defensa de la literatura com a necessitat social. Assetjada per investigacions anacròniques, la presbícia dels legisladors, la deconstrucció i la frivolitat *diver* dels comparatistes, cal que la literatura torni al seu territori natural, el de la creació, i, d'aquesta manera, eixampli les fronteres de la ment. Aquesta és la gran tradició d'una forma d'entendre el llegat literari europeu que té, en el doctor Jaume Vallcorba, un insigne representant del nostre país.

Benvingut a aquesta Reial Acadèmia de Doctors, i gràcies per aquest ponderat, subtil i elegant testimoni en favor de tot allò que ens ha fet ser el que som: uns homes i unes dones fermament partidaris de la *gaieté*, aquesta espontània forma de ser allunyada del dogmatisme buit, i que sap i sap entendre que una part

de la felicitat d'aquest món es troba en el plaer
d'escoltar persones intel·ligents i enraonades, com el
nostre nou acadèmic.

He dit.

ÍNDEX

Discurs d' Ingress.....5

Discurs de Contestació57

NOVES PUBLICACIONS DE LA REIAL ACADEMIA DE DOCTORS

Directori 1991.

Los tejidos tradicionales en las poblaciones pirenaicas (Discurs de promoció a acadèmic numerari de l'Excm.Sr. Eduardo de Aysa Satué, Doctor en Ciències Econòmiques, i contestació per l'Excm.Sr. Josep Antoni Plana i Castellví, Doctor en Geografia i Història), 1992.

La tradición jurídica catalana (Conferència magistral del acadèmic de número Excm.Sr. Josep Joan Pintó i Ruiz, Doctor en Dret, en la Solemne Sessió d'apertura de curs 1992-93, que fou presidida per SS.MM. el Rei Joan Carles I i la Reina Sofia), 1992.

La identidad étnica (Discurs d'ingrés de l'acadèmic numerari Excm.Sr. Angel Aguirre Baztan, Doctor en Filosofia i Lletres, i contestació per l'Excm.Sr. Josep M. Pou d'Avilés, Doctor en Dret), 1993.

Els laboratoris d'assaig i el mercat interior; Importància i nova concepció (Discurs d'ingrés de l'acadèmic numerari Excm.Sr. Pere Miró i Plans, Doctor en Ciències Químiques, i contestació per l'Excm.Sr. Josep Mª Simón i Tor, Doctor en Medicina i Cirurgia), 1993.

Contribución al estudio de las Bacteriemias (Discurs d'ingrés de l'acadèmic corresponent Il.lm.Sr. Miquel Marí i Tur, Doctor en Farmàcia, i contestació per l'Excm.Sr. Manuel Subirana i Cantarell, Doctor en Medicina i Cirurgia), 1993.

Realitat i futur del tractament de la hipertròfia benigna de pròstata (Discurs de promoció a acadèmic numerari de l'Excm.Sr. Joaquim Gironella i Coll, Doctor en Medicina i Cirurgia, i contestació per l'Excm.Sr. Albert Casellas i Condom, Doctor en Medicina i Cirurgia i President del Col.legi de Metges de Girona), 1994.

La seguridad jurídica en nuestro tiempo. ¿Mito o realidad? (Discurs d'ingrés de l'acadèmic numerari Excm.Sr. José Méndez Pérez, Doctor en Dret, i contestació per l'Excm.Sr. Angel Aguirre Baztan, Doctor en Filosofia i Lletres), 1994.

La transició demogràfica a Catalunya i a Balears (Discurs d'ingrés de l'acadèmic numerari Excm.Sr. Tomàs Vidal i Bendito, Doctor en Filosofia i Lletres, i contestació per l'Excm.Sr. Josep Ferrer i Bernard, Doctor en Psicologia), 1994.

L'art d'ensenyar i d'aprendre (Discurs de promoció a acadèmic numerari de l'Excm.Sr. Pau Umbert i Millet, Doctor en Medicina i Cirurgia, i contestació per l'Excm.Sr. Agustín Luna Serrano, Doctor en Dret), 1995.

Sessió necrològica en record de l'Excm.Sr. Lluís Dolcet i Buxeres, Doctor en Medicina i Cirurgia i Degà emèrit de la Reial Acadèmia de Doctors, que morí el 21 de gener de 1994. Enaltiren la seva personalitat els acadèmics de número Excms.Srs.Drs. Ricard García Vallès, Josep Mª Simón i Tor i Albert Casellas i Condom. 1995.

La Unió Europea com a creació del geni polític d'Europa (Discurs d'ingrés de l'acadèmic numerari Excm.Sr. Jordi Garcia-Petit i Pàmies, Doctor en Dret, i contestació per l'Excm.Sr. Josep Llorc i Brull, Doctor en Ciències Econòmiques), 1995.

La explosión innovadora de los mercados financieros (Discurs d'ingrés de l'acadèmic corresponent Il.lm.Sr. Emilio Soldevilla García, Doctor en Ciències Econòmiques i Empresariales, i contestació per l'Excm.Sr. José Méndez Pérez, Doctor en Dret), 1995.

La cultura com a part integrant de l'Olimpisme (Discurs d'ingrés com acadèmic d'honor de l'Excm.Sr. Joan Antoni Samaranch i Torelló, Marquès de Samaranch, i contestació per l'Excm.Sr. Jaume Gil i Aluja, Doctor en Ciències Econòmiques), 1995.

Medicina i Tecnologia en el context històric (Discurs d'ingrés de l'acadèmic numerari Excm.Sr. Felip Albert Cid i Rafael, Doctor en Medicina i Cirurgia, i contestació per l'Excm.Sr. Angel Aguirre Baztán, Doctor en Filosofia i Lletres) 1995.

Els sòlids platònics (Discurs d'ingrés de l'acadèmica numerària Excm.Sra. Pilar Bayer i Isant, Doctora en Matemàtiques, i contestació per l'Excm.Sr. Ricard Garcia i Vallès, Doctor en Dret) 1996.

La normalització en Bioquímica Clínica (Discurs d'ingrés de l'acadèmic numerari Excm.Sr. Xavier Fuentes i Arderiu, Doctor en Farmàcia, i contestació per l'Excm.Sr. Tomàs Vidal i Bendito, Doctor en Geografia) 1996.

L'entropia en dos finals de segle (Discurs d'ingrés de l'acadèmic numerari Excm.Sr. David Jou i Mirabent, Doctor en Ciències Físiques, i contestació per l'Excm.Sr. Pere Miró i Plans, Doctor en Ciències Químiques) 1996.

Vida i música (Discurs d'ingrés de l'acadèmic numerari Excm.Sr. Carles Ballús i Pascual, Doctor en Medicina i Cirurgia, i contestació per l'Excm.Sr. Josep Mª Espadaler i Medina, Doctor en Medicina i Cirurgia) 1996.

La diferencia entre los pueblos (Discurs d'ingrés de l'acadèmic corresponent Il.lm.Sr. Sebastià Trías Mercant, Doctor en Filosofia i Lletres, i contestació per l'Excm.Sr. Angel Aguirre Baztán, Doctor en Filosofia i Lletres) 1996.

L'aventura del pensament teològic (Discurs d'ingrés de l'acadèmic numerari Excm.Sr. Josep Gil i Ribas, Doctor en Teologia, i contestació per l'Excm.Sr. David Jou i Mirabent, Doctor en Ciències Físiques) 1996.

El derecho del siglo XXI (Discurs d'ingrés com acadèmic d'honor de l'Excm.Sr.Dr. Rafael Caldera, President de Venezuela, i contestació per l'Excm.Sr. Angel Aguirre Baztán, Doctor en Filosofia i Lletres) 1996.

L'ordre dels sistemes desordenats (Discurs d'ingrés de l'acadèmic numerari Excm.Sr. Josep Mª Costa i Torres, Doctor en Ciències Químiques, i contestació per l'Excm.Sr. Joan Bassegoda i Nonell, Doctor Arquitecte) 1997.

Un clam per a l'ocupació (Discurs d'ingrés de l'acadèmic numerari Excm.Sr. Isidre Fainé i Casas, Doctor en Ciències Econòmiques, i contestació per l'Excm.Sr. Joan Bassegoda i Nonell, Doctor Arquitecte) 1997.

Rosalía de Castro y Jacinto Verdaguer, visión comparada (Discurs d'ingrés de l'acadèmic numerari Excm.Sr. Jaime Manuel de Castro Fernández, Doctor en Dret, i contestació per l'Excm.Sr. Pau Umbert i Millet, Doctor en Medicina i Cirurgia) 1998.

La nueva estrategia internacional para el desarrollo (Discurs d'ingrés de l'acadèmic numerari Excm.Sr. Santiago Ripol i Carulla, Doctor en Dret, i contestació per l'Excm.Sr. Joaquim Gironella i Coll, Doctor en Medicina i Cirurgia) 1998.

El aura de los números (Discurs d'ingrés de l'acadèmic numerari Excm.Sr. Eugenio Oñate Ibáñez de Navarra, Doctor Enginyer de Camins, Canals i Ports, i contestació per l'Excm.Sr. David Jou i Mirabent, Doctor en Ciències.Físiques) 1998.

Nova recerca en Ciències de la Salut a Catalunya (Discurs d'ingrés de l'acadèmica numeraria Excma.Sra. Anna Me Carmona i Cornet, Doctora en Farmàcia, i contestació per l'Excm.Sr. Ricard Garcia i Vallès, Doctor en Dret) 1998.

Dilemes dinàmics en l'àmbit social (Discurs d'ingrés de l'acadèmic numerari Excm.Sr. Albert Blayna i Mulet, Doctor en Ciències Econòmiques, i contestació per l'Excm.Sr. Josep Ma. Costa i Torres, Doctor en Ciències Químiques) 1999.

Mercats i competència: Efectes de liberalització i la desregulació sobre l'eficàcia econòmica i el benestar (Discurs d'ingrés de l'acadèmic numerari Excm.Sr. Amadeu Petitbó i Juan, Doctor en Ciències Econòmiques, i contestació per l'Excm.Sr. Jaime M. de Castro Fernández, Doctor en Dret) 1999.

Epidemias de asma en Barcelona por inhalación de polvo de soja (Discurs d'ingrés de l'acadèmica numeraria Excma.Sra. Me José Rodrigo Anoro, Doctora en Medicina, i contestació per l'Excm.Sr. Josep Llorc i Brull, Doctor en Ciències Econòmiques) 1999.

Hacia una evaluación de la actividad cotidiana y su contexto: ¿Presente o futuro para la metodología? (Discurs d'ingrés de l'acadèmica numeraria Excma.Sra. Maria Teresa Anguera Argilaga, Doctora en Filosofia i Lletres (Psicologia) i contestació per l'Excm.Sr. Josep A. Plana i Castellví, Doctor en Geografia i Història) 1999.

Directori 2000.

Génesis de una teoría de la incertidumbre. Acte d'imposició de la Gran Creu de L'Orde d'Alfons X el Savi a l'Excm.Sr. Jaume Gil i Aluja, Doctor en Ciències Econòmiques i Financeres. 2000

Antonio de Capmany: el primer historiador moderno del Derecho Mercantil (Discurs d'ingrés de l'acadèmic numerari Excm.Sr. Xabier Añoveros Trias de Bes, Doctor en Dret, i contestació per l'Excm.Sr. Santiago Dexeus i Trias de Bes, Doctor en Medicina i Cirurgia) 2000.

La medicina de la calidad de vida (Discurs d'ingrés de l'acadèmic numerari Excm.Sr. Luís Rojas Marcos, Doctor en Psicologia, i contestació per l'Excm.Sr. Angel Aguirre Baztán, Doctor en Psicologia) 2000.

Pour une science touristique: la tourismologie (Discurs d'ingrés de l'acadèmic corresponent, II.Im.Sr. Jean-Michel Hoerner, Doctor en Lletres i President de la Universitat de Perpinyà, i contestació per l'Excm.Sr. Jaume Gil-Aluja, Doctor en Ciències Econòmiques) 2000.

Virus, virus entèrics, virus de l'hepatitis A (Discurs d'ingrés de l'acadèmic numerari Excm.Sr. Albert Bosch i Navarro, Doctor en Ciències Biològiques, i contestació per l'Excm.Sr. Pere Costa i Batllori, Doctor en Veterinària) 2000.

Mobilitat urbana, medi ambient i automòbil. Un desafiament tecnològic permanent. (Discurs d'ingrés de l'acadèmic numerari Excm.Sr. Pere de Esteban Altirriba, Doctor en Enginyeria Industrial, i contestació per l'Excm.Sr. Carlos Dante Heredia García, Doctor en Medicina i Cirurgia) 2001.

El rei, el burgès i el cronista: una història barcelonina del segle XIII (Discurs d'ingrés de l'acadèmic numerari Excm.Sr. José Enrique Ruiz-Domènec, Doctor en Història, i contestació per l'Excm.Sr. Felip Albert Cid i Rafael, Doctor en Medicina i Cirurgia) 2001.

La informació, un concepte clau per a la ciència contemporània (Discurs d'ingrés de l'acadèmic numerari Excm.Sr. Salvador Alsius i Clavera Doctor en Ciències de la Informació, i contestació per l'Excm.Sr. Eugenio Oñate Ibáñez de Navarra, Doctor en Enginyeria de Camins, Canals i Ports) 2001.

La drogaaddicció com a procés psicobiològic (Discurs d'ingrés de l'acadèmic numerari Excm.Sr. Miquel Sánchez-Turet, Doctor en Ciències Biològiques, i contestació per l'Excm.Sr. Pedro de Esteban Altirriba, Doctor en Enginyeria Industrial) 2001.

Un univers turbulent (Discurs d'ingrés de l'acadèmic numerari Excm.Sr. Jordi Isern i Vilaboy, Doctor en Física, i contestació per l'Excma.Sra. Ma. Teresa Anguera i Argilaga, Doctora en Psicologia) 2002.

L'envelliment del cervell humà (Discurs de promoció a acadèmic numerari de l'Excm.Sr.Dr. Jordi Cervós i Navarro, Doctor en Medicina i Cirurgia, i contestació per l'Excm.Sr. Josep Ma. Pou d'Avilés, Doctor en Dret) 2002.

Les telecomunicacions en la societat de la informació (Discurs d'ingrés de l'acadèmic numerari Excm.Sr. Àngel Cardama Aznar, Doctor en Enginyeria de Telecomunicacions, i contestació per l'Excm.Sr. Eugenio Oñate Ibáñez de Navarra, Doctor en Enginyeria de Camins, Canals i Ports) 2002.

La veritat matemàtica (Discurs d'ingrés de l'acadèmic numerari Excm.Sr. Josep Pla i Carrera, Doctor en Matemàtiques, i contestació per l'Excm.Sr. Josep Ma. Costa i Torres, Doctor en Ciències Químiques) 2003.

L'humanisme essencial de l'arquitectura moderna (Discurs d'ingrés de l'acadèmic numerari Excm.Sr. Helio Piñón i Pallarés, Doctor en Arquitectura, i contestació per l'Excm.Sr. Xabier Añoveros i Trías de Bes, Doctor en Dret) 2003.

De l'economia política a l'economia constitucional (Discurs d'ingrés de l'acadèmic numerari Excm.Sr. Joan Francesc Corona i Ramon, Doctor en Ciències Econòmiques i Empresariales, i contestació per l'Excm.Sr. Xavier Iglesias i Guiu, Doctor en Medicina) 2003.

Temperància i empatia, factors de pau (Conferència dictada en el curs del Cicle de la Cultura de la Pau per el Molt Honorable Senyor Jordi Pujol, President de la Generalitat de Catalunya, 2001) 2003.

Reflexions sobre resistència bacteriana als antibiòtics (Discurs d'ingrés de l'acadèmica numerària Excma.Sra. Ma. de los Angeles Calvo i Torras, Doctora en Farmàcia i Veterinària, i contestació per l'Excm.Sr. Pere Costa i Batllori, Doctor en Veterinària) 2003.

La transformación del negocio jurídico como consecuencia de las nuevas tecnologías de la información (Discurs d'ingrés de l'acadèmic numerari Excm.Sr. Rafael Mateu de Ros, Doctor en Dret, i contestació per l'Excm.Sr. Jaime Manuel de Castro Fernández, Doctor en Dret) 2004.

La gestión estratégica del inmovilizado (Discurs d'ingrés de l'acadèmica numerària Excma.Sra. Anna Maria Gil Lafuente, Doctora en Ciències Econòmiques i Empresariales, i contestació per l'Excm.Sr. Josep J. Pintó i Ruiz, Doctor en Dret) 2004.

Los costes biológicos, sociales y económicos del envejecimiento cerebral (Discurs d'ingrés de l'acadèmic numerari Excm.Sr. Félix F. Cruz-Sánchez, Doctor en Medicina i Cirurgia, i contestació per l'Excm.Sr. Josep Pla i Carrera, Doctor en Matemàtiques) 2004.

El conocimiento glaciar de Sierra Nevada. De la descripción ilustrada del siglo XVIII a la explicación científica actual (Discurs d'ingrés de l'acadèmic numerari Excm.Sr. Antonio Gómez Ortiz, Doctor en Geografia, i contestació per l'acadèmica de número Excma.Sra. Maria Teresa Anguera Argilaga, Doctora en Filosofia i Lletres (Psicologia). 2004.

Los beneficios de la consolidación fiscal: una comparativa internacional (Discurs de recepció com a acadèmic d'Honor de l'Excm.Sr.Dr. Rodrigo de Rato y Figaredo, Director-Gerent del Fons Monetari Internacional, éssent el seu padrí d'investidura, l'acadèmic de número Excm.Sr. Jaime Manuel de Castro Fernández, Doctor en Dret) 2004.

Evolución histórica del trabajo de la mujer hasta nuestros días (Discurs d'ingrés de l'acadèmic numerari Excm.Sr. Eduardo Alemany Zaragoza, Doctor en Dret, i contestació per l'acadèmic de número Excm.Sr. Rafel Orozco i Delclós, Doctor en Medicina i Cirurgia) 2004.

Geotecnia: una ciencia para el comportamiento del terreno (Discurs d'ingrés de l'acadèmic numerari Excm.Sr. Antonio Gens Solé, Doctor en Enginyeria de Camins, Canals i Ports, i contestació per l'acadèmic de número Excm.Sr. Eugenio Oñate Ibáñez de Navarra, Doctor en Enginyeria de Camins, Canals i Ports) 2005.

Sessió acadèmica a Perpinyà, on actuan com a ponents: Excma.Sra. Anna Maria Gil Lafuente, Doctora en Ciències Econòmiques i Empresariales i Excm.Sr. Jaume Gil Aluja, Doctor en Ciències Econòmiques i Empresariales "*Nouvelles perspectives de la recherche scientifique en économie et gestion*"; Excm.Sr. Rafel Orozco i Delclós, Doctor en Medicina i Cirurgia "*L'impacte mèdic i social de les cel.lules mare*"; Excma.Sra. Anna Ma. Carmona i Cornet, Doctora en Farmàcia "*Nouvelles stratégies oncologiques*"; Excm.Sr. Pere Costa i Batllori, Doctor en Veterinària "*Les résistances bactériennes a les antibiotiques*". 2005.

Los procesos de concentración empresarial en un mercado globalizado y la consideración del individuo (Discurs d'ingrés de l'acadèmic numerari Excm.Sr. Fernando Casado Juan, Doctor en Ciències Econòmiques i Empresariales, i constestació per l'acadèmic de número Excm.Sr. Josep Ma. Costa i Torres, Doctor en Ciències Químiques) 2005.

La Reial Acadèmia, bo i respectant com a criteri d'autor les opinions exposades en les seves publicacions, no se'n fa responsable ni solidària.

© Reial Acadèmia de Doctors
Impressió: Imprenta Baltasar 1861
Tels. 93 346 91 52 - 93 346 92 06
08030 Barcelona
Tiratge 350 exemplars

Dipòsit Legal: B-50342-2005

REAL ACADEMIA DE DOCTORS

-Publicacions-